

Милан Филиповић

директор истраживања
у Комитету правника за
људска права - Јуком

суму новца него што је износ одштете за повреду части и угледа. Ако данас не можемо схватити како неко може поверовати у невероватне наслове таблоида, замислите како ће бити сутра када таблоидне телевизије буду те наслове материјализовале у облику уверљивих покретних слика.

Правни поступци могу играти значајну улогу у сузбијању злонамерног коришћења дипфејкова и исправљању нанете штете. Ипак, треба имати на уму да они често не могу у потпуности вратити ствари у стање пре штетних догађаја, посебно код ширења дезинформација. Да би се смањила исплативост злонамерног коришћења дипфејкова, треба применити холистички приступ који комбинује правне, технолошке и образовне мере. То укључује доношење јасних прописа који забрањују злоупотребу дипфејк технологије, унапређење ефикасности правосуђа у овим предметима, развој технолошких алата за детекцију дипфејкова, као и кампање које информишу јавност о ризицима и препознавању лажних садржаја. Циљ је створити окружење у којем би злонамерно коришћење дипфејкова било мање привлачно, док би се истовремено очувала слобода изражавања.

Раст вештачке интелигенције и дипфејкова изазива сложена правна и етичка питања. Вештачка интелигенција има потенцијал за унапређење друштва, али истовремено представља озбиљан ризик по људска права. Ерозија поверења, манипулација јавним дискурсом, гушење неслагања, ширење дезинформација и правни изазови захтевају хитну пажњу.

Према захтевима ЕУ, када је реч о употреби чет ботова, корисници морају бити јасно информисани да не разговарају са особом од крви и меса. Додатно, Европска унија је упутила захтев да Facebook, TikTok и Google почну да обележавају садржај настао употребом вештачке интелигенције. Почетком године на снагу су ступиле и смернице Кинеске администрације за сајбер простор (САС) о начину креирања дипфејк садржаја. У складу са овим и популарна платформа TikTok, у власништву кинеских предузетника, већ је ускладила своје смернице. У другим земљама, попут Велике Британије и САД, нагласак је стављен на борбу против употребе дипфејк садржаја у осветничкој порнографији.

ДИПФЕЈКОВИ, ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И ПРОТЕСТИ

Када је истина под знаком питања

Коришћењем дипфејк технологије могуће је дискредитовати организаторе или учеснике протеста, стварајући лажне доказе о насиљу, говору мржње или другим незаконитим активностима.

Дипфејк технологија може приказати мирне протестанте као насилне, оправдавајући тиме оштру реакцију полиције или наметање рестриктивних мера

Вештачка интелигенција је данас способна да генерише текст, уверљиве имитације нечијег гласа и реалистичне фотографије као и видео-снимке. Права опасност се не крије у стварању хуманоидних робота, већ у овладавању језиком.

Дипфејкови (енгл. Deepfake) и вештачка интелигенција доводе у питање нашу способност да разликујемо стварност од манипулације. У скоројјој будућности, реалистични видео-снимци насилних демонстрација и лидера мирних протеста који изговарају позиве на насиље могли би постати свеприсутни. Ова технологија би могла бити искоришћена како би се обесхрабрили грађани да се прикључе протестима или како би се изазвала подела међу људима у вези са бруталним разбијањем мирних протеста.

Поред генерисања дипфејк садржаја, алгоритми вештачке интелигенције могу бити коришћени за ширење дезинформација путем друштвених мрежа, појачавајући утицај кампања дезинформација. Ово представља озбиљну претњу за јавна окупљања, јер се дипфејкови стратегијски ко-

ристе за ширење лажних наратива, манипулацију јавним мњењем и подстицање конфликта. Вирусна природа дигиталног садржаја отежава сузбијање ефеката дезинформација заснованих на дипфејковима, што додатно угрожава процес информисаног доношења одлука и отежава организацију мирних протеста.

Суочени с новим изазовима, често брзоплето посежемо за идејом унапређења законодавства, без осврта на то колико се постојећи прописи заиста примењују. Србији не недостаје законски оквир за реаговање на спречавање јавних скупова путем претње, силе или обмане. Чланом 151 Кривичног законика прописано је кривично дело спречавања јавног скупа. Међутим, ово као и бројна друга кривична дела се ретко процесуирају упркос озбиљној друштвеној потреби за њиховим сузбијањем. Постојећи механизми правне заштите често губе своју сврху и због дуготрајности поступака, али и других препрека. Тужбе за повреду части и угледа неће обесхрабити таблоиде да крше закон, ако ће им држава кроз шеме финансирања платити већу

